

1. školní hledačka ZŠ Dobřany

ZA JEZEVCEM NA MARTIŇÁK (2016)

Obtížnost hledačky: fyzicky lehká, psychická obtížnost nastavena na předpokládaný výkon žáka / žákyně 2. stupně základní školy

Délka hledačky: cca 5 km

Začátek hledačky: dobřanské náměstí

Zakončení hledačky: v přírodním divadle pod pískovcovou stěnou Martinské stěny, pak návrat přes kamenný most do Dobřan

Upozornění: na trase jsou dvojce schody a jeden strmější úsek cesty, pro kočárek s dopomocí schůdné

Doporučené vybavení na cestu: na doprovodné úkoly se hodí měkká tužka / voskovka / pastelky + kreslicí papír (měkký) a ve skupině buzola nebo kompas, také 2 – 3 m dlouhý provázek s uzly po 50 cm; fotoaparát; jinak nic

Poklad: zážitek z krásné procházky obnoveným lesoparkem; po vyluštění indicií a tajenky lze získat **otisk originálního razítka** v kanceláři ZŠ Dobřany nebo v infocentru Městského kulturního střediska (každé je jiné ☺), zároveň je možné si pročíst řešení doprovodných úkolů či zkontrolovat řešení jednotlivých indicií

Autoři hledačky: učitelé a učitelky ZŠ Dobřany Alena Boudová, Jana Fialová, Hana Fuchsová, Věra Hříšná, Jaroslava Konšalová, Vladislav Kouřil, Pavlína Kovářová, Štěpánka Simbartlová, Jaroslav Šedivý, Jana Šindelářová, Zdena Tomanová, Marta Weinrebová

Autoři veršů: Věra Hříšná a Jaroslav Šedivý

Hledačku ověřili: Tereza Hříšná, Pavel Krákora, Dana Šedivá, Jakub Šedivý

Popis trasy:

Trasa hledačky kopíruje značenou naučnou stezku, která vychází z dobřanského náměstí a přes kamenný most a luka pokračuje k bývalému pivovaru na začátku Dobřánek (ve směru od Lhoty). Zde od malého parkoviště a první tabule naučné stezky začíná vlastní hledačka. Zastavení hledačky se shodují s 14 místy zastavení naučné stezky Lesopark Martinská stěna, hledačka jimi prochází v pořadí daném čísly tabulí. Upozornění: od zastavení č. 3 a 5 je třeba se vrátit pár desítek metrů a pokračovat pak dál směrem k zastavení č. 4 a 6 (vizte mapu).

Naučná stezka lesopark Martinská stěna

Jezevčí sonet (prolog)

Jezevčí hrad pod Martinskou stěnou obývám
jako mé báby, dědové v letech minulých.
Proměny místa sleduji plaše, čekávám,
až soumrak padne, skryje kraj v stínech tajemných.

Pískovec v lomech lámali kdysi mužové,
dobřanské domy stavěli z kvádrů žlutavých,
sklepení má z nich pivovar starý. Tak dnové
a paže pevné ubraly strání Martinských.

Když lomů rachot utichl, nahou krajinu
němečtí lovci oděli stromy, stezkami.
Radostné místo s odchodem jejich však změnu
neblahou vzalo, nepěčí zpustlo trnkami.

Před krátkou dobou život a radost přišly zas,
s obnovou parku přinesli Češi nový čas.

Jezevčí velerada k pokladu vedoucí

Těch čtrnáct básní ke čtrnácti slovům vede,
z každého slova jen písmeno jedno
k odkrytí vzácného pokladu potřebuješ.
Odkryté slovo se v řádek pod báseň vejde,
žluté pak značení v řádku tom vidno,
písmeno značené v hádance poslední

použiješ.

Pomůcka: sem si postupně zapiš 14 žlutě označených písmen z uhádnutých slov (pod hádankami)

Pozor: v některém z hádaných slov bude hláska ch – zapište ji jen do jednoho políčka.

POSLEDNÍ HÁDANKA									
Do žlutých polí doplň 14 písmen z hádanek, dají ti tři slova.									
D	O	B	Ř	A	N	S	K	É	
Z	Á	K	L	A	D	N	Í		
					Doplň řešení poslední hádky do pokladu.				

POKLAD			

1. zastavení – Znovuzrození parku Martinská stěna

(patron sv. Kryštof)

1. hádanka

Vojákem byl, poustevníkem,
biskupem, ne mučedníkem.
Při poutích a posvíceních
uctíval ho prostý lid.

Pekli husu, pili víno,
i dnes ctíme tento zvyk.
V listopadu na bělouši
zimní čas nám přináší.

Sem však žádní koně nesmí,
cesty jsou jen pro pěší.

--	--	--	--	--	--	--	--

Zážitková inspirace, náměty k zamyšlení:

- V okolí tabule najdi symbol (atribut) sv. Kryštofa. Co to je a kde se to nachází?

Doprovodné skupinové úkoly:

- Sv. Kryštof přenesl na rameni Jezulátko přes řeku. Přenes svého kamaráda (např. na zádech) k nejbližšímu rozcestí na trase. Ve skupině se v nesení můžete střídat.
- Nauč se nazpaměť Hymnu života Matky Terezy (je na naučné tabuli). Ve skupině se např. může každý naučit jeden verš – pak podstupte od tabule a přerecituje ve správném pořadí (někdo může kontrolovat podle tabule).

2. zastavení – Znovuzrozená kaple Čtrnácti svatých pomocníků v nouzi

(patronka sv. Markéta)

2. hádanka

Zná mě každý geometr,
zahradník, když staví plot,
babička, co plete svetr,
švadleně též přijdu vhod.

Když jsem zrovna do kulata,
pro hranaté není fér.
Čtyři strany totiž nemám,
já jsem přece **dvě pí er**.

--	--	--	--	--

Zážitková inspirace, náměty k zamyšlení:

- Vypočítej objem vnitřního prostoru kaple (bez půdního prostoru).
- Kolik korun zaplatili za obnovu kaple:
Město Dobřany? Plzeňský kraj?

Doprovodné skupinové úkoly:

- Kolik lidí obejmeme kapli?
- S pomocí lavičky udělej tolik tricepsových (zadních) kliků, kolik je ti let (plní nejméně polovina skupiny, aby byl úkol splněn).

3. zastavení – U kříže smíření, v blízkosti bývalé šibenice

(patron sv. Achác)

3. hádanka

Ač mám řádné živobyčí,
všichni lidé se mě štítí.
Sloužím soudcům, vládcům, králi,
nikdo mě však nepochválí.

Vážu smyčky, lámu kolem,
natahuji na skřípec,
pálím ohněm, stínám mečem,
červený mám kabátec.

Pod jménem **Jan** – to líbí se mi –
jsem nejslavnější v české zemi.

--	--	--	--	--	--

Zážitková inspirace, náměty k zamyšlení:

- Při pohledu na smírčí kříž máš po levé ruce místo ohraničené čtyřmi vzrostlými stromy. Jedná se o bývalé popraviště.
 - a) Urči druh stromů kolem popraviště.
 - b) Urči druh stromů v aleji vedoucí k popravišti.
- Na jakou světovou stranu od smírčího kříže se nachází:
 - a) chlumčanská kaple
 - b) Plzeň
 - c) popraviště
- Jaký kopec je skryt za stromy na západě?

4. zastavení – Přerušená cesta do krajiny

(patronka sv. Barbora)

4. hádanka

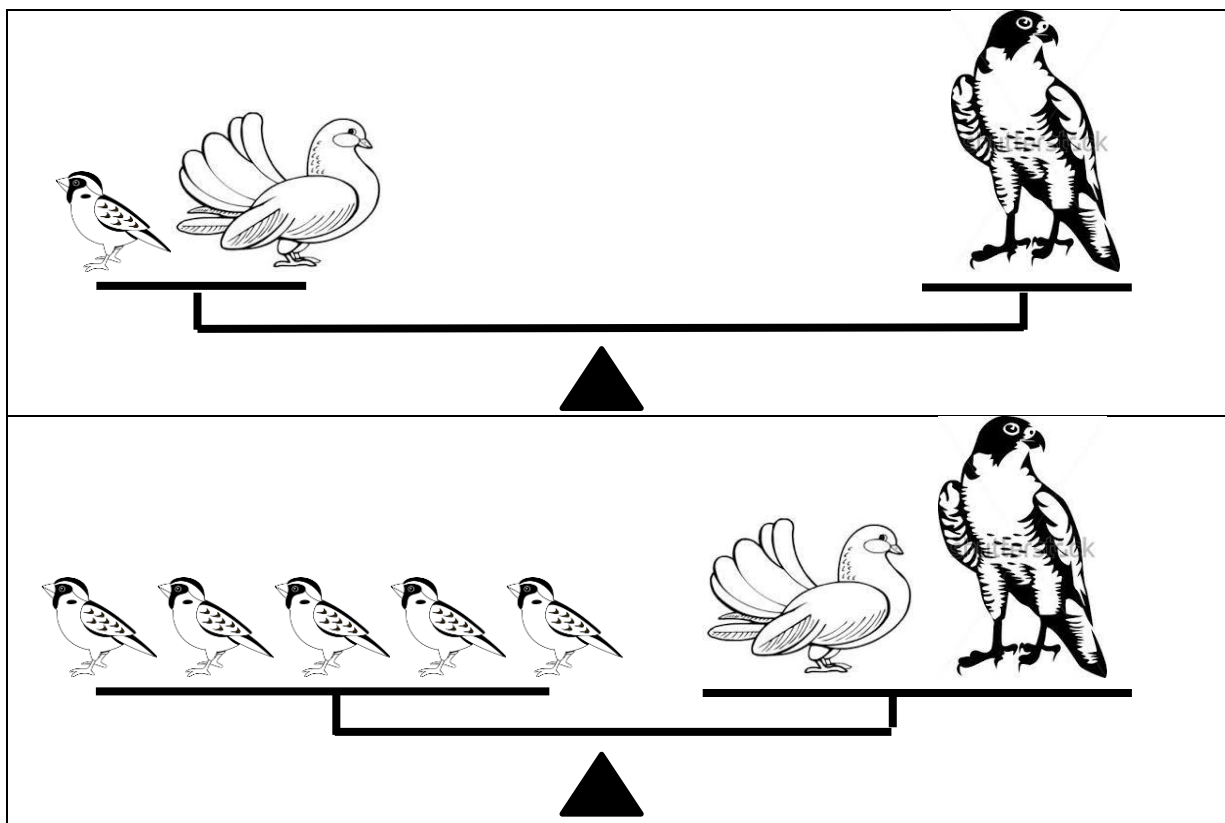
Ať jdeš loukou nebo polem,
zdravíme tě zpěvným sborem.
„Čiřík, čiřík!“ od **vlaštovky**,
a „Pět peněz!“ od **křepelky**.
Pod mezí zas **moudivláček**
čechrá si svůj šedý fráček.
Strnad volá „Ty ty ry ty!“

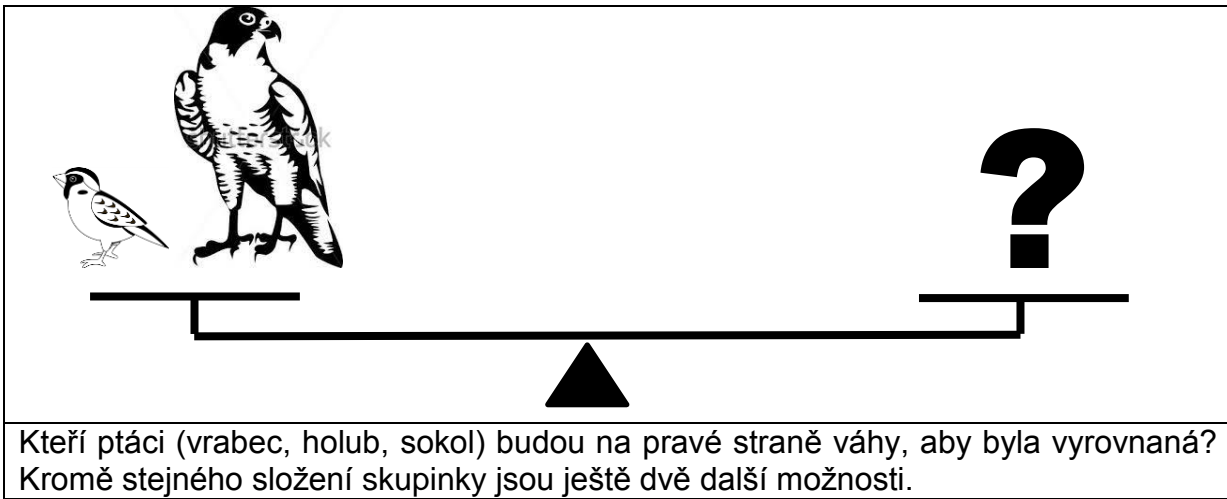
Pojď sedláku, pojď orati.
Ponechej však v poli mez
pro trnku, hloh nebo bez.
V remízku tu, skryti v stínu,
vyvedeme omladinu,
aby každé nové jaro
vůkol chórem zazpívalo.“

Zážitková inspirace, náměty k zamyšlení:

- Z jakého materiálu je odlit zvon?
- Kdy každý rok „odlétají zvony do Říma“ a kdy „se vracejí“?
- K tomuto místu vede třešňová alej. Kdy se dle lidové tradice řežou „barborky“ a proč?
- Vážíme ptactvo – vypočítej úkol pod třetím obrázkem:

Doprovodné skupinové úkoly:

- Zde, v místě rozoraných mezí, společně zazpívejte píseň Ach synku, synku ...
- Ve dvojici rozhoupejte kamaráda jako zvon (držíte ho za ruce a nohy) tolikrát, kolik je vás ve skupině.

5. zastavení – Dobřanské baroko

(patron sv. Cyriak)

5. hádanka

Košík dobrot, občas uhlí,
brambory pro zlobily.
Všichni, kdo by sladké chtěli,
hodní rok celý byli.

Městem kráčí v bílém plášti,
zlatá hůl **ho** podpírá.
Doprovod má trochu zvláštní –
dva ďábly a anděla.

--	--	--	--	--	--	--	--

Zážitková inspirace, náměty k zamyšlení:

- Jaký typický barokní rys nesou lavičky u naučné tabule?

Doprovodné skupinové úkoly:

- S oporou rukama o lavičky udělej tolik bicepsových kliků, kolik je ti let (plní nejméně polovina skupiny, aby byl úkol splněn).
- Přeskákejte všechny lavičky z jedné strany na druhou s oporou rukou o lavičku (plní nejméně polovina skupiny, aby byl úkol splněn).
- Vytvořte skupinového „hada“ (zástup, v němž se každý další drží předchozího v pase či za ramena) a třikrát se slalomem protočte mezi všemi lavičkami.

Pokud se had rozpojí, přidejte po spojení další kolo (plní celá skupina, aby byl úkol splněn).

6. zastavení – Uprostřed stromů

(patron sv. Diviš)

6. hádanka

Kroky jako po plyši,
ať tě nikdo neslyší.

Umlkají zvuky zvenčí,
neruší tě žádný šum.

Jen obrazy mučedníků
zdobí každý boží dům.

Nepospíchej, zpomal dech,
prst na ústa v těchto zdech.
V rozjímání chceš tu být?
Dopřej všem i sobě klid.

K slovu, jež se hůře hledá,
pomůže ti nápověda:
je vládcem noci setmělé
na pěšině i v kostele.

--	--	--	--

Zážitková inspirace, náměty k zamyšlení:

- Najdi 3 různé listy a urči podle nich druh stromu.

Doprovodné skupinové úkoly:

- Sedněte si na lavičky a 2 minuty buďte v naprostém tichu a jen naslouchejte se zavřenýma očima. Co jste slyšeli? (Plní celá skupina, aby byl úkol splněn.)

7. zastavení – Bývalá pastvina zarůstající lesem

(patron sv. Pantaleon)

7. hádanka

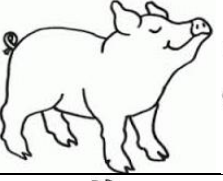

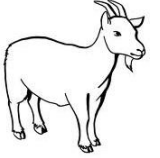

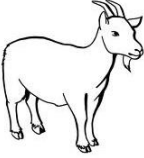

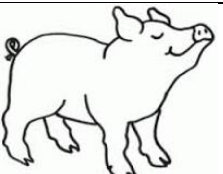

Na zelený kopeček
ženu spoustu oveček.
Věrný pes mi pomáhá
sehnat všechny do stáda.

V cizině mám různá jména -
bača, kovboj, ba i jiná.
Bývám **muž**, jsem-li však žena,
bývám v rámu zobrazena.

--	--	--	--	--	--

Zážitková inspirace, náměty k zamyšlení:

- K čemu sloužila pastouška?
- Jaká obecní zvířata se v ní chovala?

Nápověda:			Doplň pořadí skupin podle síly (1. je nejsilnější, 5. nejslabší).	
	=	 	 	
	=	 	 	
	=	 	 	
	=	 	 	
	=	 	 	

Doprovodné skupinové úkoly:

- V ploše pastviny si zahrajte nějakou honičku, např. Na ovce a vlka, Lavina apod. (Plní celá skupina, aby byl úkol splněn.)
- Zažehňte vlka - házejte na cíl (cílem může být strom nebo z klacků vymezené místo) šíškou, kterou si najdete cestou. (Plní celá skupina s minimálně poloviční úspěšností, aby byl úkol splněn. Obtížnost určí vedoucí skupiny.)

8. zastavení – U vyhlídky, vzpomínka na dobřanské dragouny

(patronka sv. Kateřina)

8. hádanka

Východ slunce hladí trávu,
ozařuje pastviny,
pozvedáme k němu hlavu,
tichá slyšíš zaržání.

Zemí duní dusot kopyt,
větrík hřivý pročeše,
tryskem, cvałem nebo klusem
k cíli vždy tě donesem.

Sedlej sedlo, na hřbet vyskoč,
otěže do rukou chyt',
Poletíme jako vítr,
nic **nás** nesmí zastavit.

--	--	--	--

Zážitková inspirace, náměty k zamyšlení:

- Zábradlí vyhlídky tvoří různě velké trojúhelníky. Kolik jsi jich napočítal?
- Strom potřebuje k růstu asi 50 – 80 let. Pokácen je během několika minut. Na pařezu se dá určit jeho stáří podle počtu letokruhů. Vyhledej pařez a zkus letokruhy spočítat. Jak starý byl strom?

Doprovodné skupinové úkoly:

- Udělejte si malé pořadové cvičení. Vytvořte: řad, dvojřad, zástup, dvojstup a ve dvojstupu pořadově odpochoďte za obzor ve směru trasy (Plní celá skupina, aby byl úkol splněn.)

9. zastavení – Obnovené společenské korzo mezi stromy, barokní hudba, chození krajinou

(patron sv. Blažej)

9. hádanka

Klíč je z kovu nebo zlata,
může být i houslový,
otevřít dveře, vrata
i notové osnovy.

Barokní jsem složil díla,
koncerty a árie,
skláněla se Praha celá
ke mně s úctou, obdivem.

Všechna sláva tráva polní,
říká české přísloví.
Upadl jsem v zapomnění,
málokdo už o mně ví.

Které z mých tří křestních jmen
běžně v Čechách nenajdem?

--	--	--	--	--

Zážitková inspirace, náměty k zamyšlení:

- Vyzkoušej si nainstalované herní prvky. (Jen děti. 😊)
- Vyzkoušej si zvířecí skok do dálky. Skoč z místa do dálky a porovnej svůj skok se skoky živočichů – 70 cm lesní myš, 1,5 m kuna, 2 m zajíc, 3 m liška, 4 m veverka, 6 m srnec, 7 m rys, 9 m jelen. (Měření – odhadem nebo pomocí provázku s uzly po 50 cm.)

Doprovodné skupinové úkoly:

- Zkuste štafetový běh. Rozdělte se ve skupině na dvě stejné části, využijte malý okruh korza, najděte si štafetový kolík a prostřídejte se o něj v co nejkratším čase (každý běží polovinu okruhu). V létě můžete zkusit naboso. (Plní celá skupina, aby byl úkol splněn.)

10. zastavení – Procházka jírovcovým stromořadím ukrytém v lese

(patron sv. Erasmus)

10. hádanka

Vlídne oči starých kmenů
provází tě cestou domů.
Větr šeptá ve větvích,
koruny jsou samý smích.
Řadou stromů vede cesta,
vždy ji najdeš blízko města.

Ptačích hnízd je plná zjara,
na podzim tu listů padá.
V létě dává pěším stín,
v zimě brání závějím.
Ať v ní rostou třešně, lípy,
za srdce tě krásou chytí.

--	--	--	--

Zážitková inspirace, náměty k zamyšlení:

- Za pomoci donesené tužky / voskovky / pastelky a kreslicího papíru vytvořte frotáž kůry stromu. (Přiložíte papír na kůru a souměrně šrafujete, vystouplá místa kůry budou na papíru výrazná.)
- Jsi blízko míst, kde žije jezevec. Co víš o jeho životě?
 - Proč lze jezevce vidět jen zřídka?
 - Jak hluboké nory si vyhrabává?
 - Jak se vzájemně poznávají členové jedné skupiny jezevců?
 - Kolik rodí mláďat?
 - Kdo je největším nepřítelem jezevce?

Doprovodné skupinové úkoly:

- Zkuste si „kimovku“: Na ploše cesty vytvořte čtverec o devíti polích, do každého položte jednu různou přírodninu (větvíčku, šišku, kámen, list ...), po dokončení chvíli pozorujte (cca 15 vteřin), pak podstupte z dohledu a nechte si zkontrolovat svoji paměť. (Plní nejméně polovina skupiny, aby byl úkol splněn.)

11. zastavení – Pískovcový lom, kámen jako součást Dobřan

(patron sv. Jiljí)

11. hádanka

Pod povrchem žijí skřítki,
mají čapky, dlouhé vousy,
říkají si permoníci,
málokdy je uvidíš.

V temných zemských hlubinách
střeží zlata, stříbra kusy,
smíš k nim, jen když strachu nemáš
a v podzemí nebloudíš.

Někdo jiný v temných štolách,
dýchá černočerný prach,
do vozíků **uhlí skládá**,
mozoly má na rukách.
Když vyjde na čerstvý vzduch,
zdraví všechny svým: „Zdař bůh.“

--	--	--	--	--	--	--	--

Zážitková inspirace, náměty k zamyšlení:

- Co mají společného pískovec a uhlí?
- Představ si, jak to zde asi vypadalo v době prvohor – karbonu. Jaké rostliny se v mokřích a teplých oblastech souše rozšířily, jak se lišily od dnešních?
- Historie života vtisknutá do kamene. Proč je možné v písčítých či jílovitých usazených horninách nalézt stopy dávno vyhynulých organismů (stopy, vejce, celé kostry veleještěřů ...)? Proč právě v usazených horninách a ne ve vyvěřelých a přeměněných?
- Uveď tři příklady využití písku a pískovců.
- Jaké uhlí se těžilo na Plzeňsku, z jakého materiálu (rostlin) a kdy vzniklo?
- Proč uhlí nazýváme fosilním palivem?
- Jak se nazývá místo v dole, kde se těží uhlí? Vylušti:

					sklářská surovina
					zkrácený název pro primáty
					kočkovitá šelma
					chemický prvek v uhlí
					hmyz s krovkami

Doprovodné skupinové úkoly:

- Umíte zkamenět? Vytvořte ve skupině živý obraz pracujících horníků (v pozici štronzo). Pokud vás někdo vyfotí, budete mít hezkou památku na práci v kamenolomu. ☺ (Plní celá skupina, aby byl úkol splněn.)

12. zastavení – Srdce parku, statný javor a údolí řeky Radbuzy

(patron sv. Vít)

12. hádanka

V místě plném úzkých cest
nevidíš, kam mají vést.
Popřemýšlej, chytrá hlavo,
kudy dát se. Vlevo, vpravo?

Jak zachránil svoje žití?
Měl u sebe klubko nití.

Už si myslíš, že máš cíl.
„Jejda, tady už jsem byl!“
Théseus **sem** vešel směle,
potkal býka v lidském těle.

--	--	--	--	--	--	--	--	--

(Nápověda: jen nečeská varianta, přesněji – přejaté slovo)

Zážitková inspirace, náměty k zamyšlení:

- Jsi v „srdci“ parku. Jak je na tom tvé srdce? Změř si klidovou tepovou frekvenci (podrž si palec na zápěstí a 10 vteřin počítej tepy, pak vynásob šesti, abys měl minutovou hodnotu). Následně udělej 10 dřepů s výskokem a změř se znovu. Co jsi zjistil?

Doprovodné skupinové úkoly:

- Na zemi vytvořte „lesní obraz“ z přírodních materiálů (mech, listy, klacíky, šišky, plody, kamínky...) a dejte mu název. Vyfoťte.

13. zastavení – U pomníku H. Lönse

(patron sv. Eustach)

13. hádanka

Sedí v křesle zamyšlený,
dívá se, jak prchá den.
Víčka se mu zavírají,
ale nesní žádný sen.
Přemýšlí, jak stvořit rýmy,
sloky, verše, refrény.
Myšlenky se v hlavě vlní,
vzednou se a odplují.

„Mysl má je otevřená,
ať mě múza políbí!“
Vzpomene si na **Erbena**,
přestane mít pochyby.
Mácha, Seifert, Hrubín, Nezval,
nezáleží na jméně.
Ve verších jsou krásná slova,
slova v řeči vázané.

--	--	--	--	--	--	--

Zážitková inspirace, náměty k zamyšlení:

- Jsi na místě odpuštění. Tři století žili Češi a Němci v Dobřanech pospolu. Až politika 20. století přinesla rozdělení, nejdříve museli odejít Češi, pak byli vyhnáni Němci. Zkus si představit, že tě někdo násilně vyžene z domova, připraví tě o blízké lidi, majetek a bezpečí. Až třetí generace po těchto nešťastných událostech se s tím učí vyrovnat. A co ty? Umíš odpustit? Třeba jen maličkosti? Je mezi tvými blízkými někdo, jemuž nemůžeš „přijít na jméno“, něco tě na něj mrzí, neumíš mu to odpustit? Zkus to teď! Uvidíš, že ti bude hned lépe. Toto je nejtěžší úkol celé hledačky. Pokud ho splníš, jsi už vítězem.
- Třeba za odměnu: Vyběhni schody až k další naučné tabuli! Zdravý pohyb ti prospěje.

Doprovodné skupinové úkoly:

- Vyběhněte schody až k další naučné tabuli! (Plní polovina skupiny, aby byl úkol splněn.)
- Vymyslete báseň s použitím těchto slov:
dřevo – kolo – stoj – číslo – kyselina - kříž

14. zastavení – Divadlo pod skalami

(patron sv. Jiří)

14. hádanka

Když středověk světu vládl,
obchodník měl lodí řadu.
Z Afriky či Středomoří
vozil zvláště cenné zboží.
Těžko bys však v podpalubí
hledal šperky, drahé kovy.
Kam loď vpluje, zavoní,
veze pytle koření.

Bobkový list, badyán,
šafrán, pepř či tymián.
Také mořskou rosu veze,
- toť překlad z latinské verze.
Marinus znamená moře,
ros je rosa – stejně zní.
Spoj ta slova, změň pořadí,
bylina se prozradí.

--	--	--	--	--	--	--	--

Zážitková inspirace, náměty k zamyšlení:

- Vyřeš tento logický úkol: Představ si, že jsi v lese viděl tyto živočichy – srnku, veverku, zajíce a divočáka. Srnku jsi neviděl po veverce, ani jsi ji neviděl jako prvního. Divočáka jsi nespapal jako posledního. Veverku jsi uviděl jako třetí. Jakého živočicha jsi viděl jako prvního a kterého jako posledního?

Doprovodné skupinové úkoly:

- Využijte přírodní jeviště a zahrajte vtip nebo scénku z vašeho oblíbeného českého filmu.
- Kolik se vás vejde do pivního sklípku v pískovcové stěně? Vytvořte rekord. Vyfoťte.